

OARE CÎND PROIECTUL CODULUI EDUCAȚIEI VA DEVENI ACT NORMATIV?

Mihai CORJ,
doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

This article describes some of the proposals made by the author to improve the Education Code. This project is reviewed, amended and exposed already in version 3, but now, taking note of the contents of the latest version of the drafted Education Code, we notice that the project contains substantive rules that a priori we can say that will not be supported by all Members of the ruling coalition, if they do not reach any agreement of the type "Me to you, you to me".

Keywords: Education Code, systematization, codification legislation.

REZUMAT

În acest articol sînt formulate unele propuneri ale autorului privind îmbunătățirea proiectului Codului educației. Acest proiect este revăzut, amendat și expus deja în versiunea a 3-a, însă actualmente, luînd cunoștință de conținutul ultimei variante a proiectului Codului educației, observăm că proiectul conține norme de substanță, care apriori putem spune că nu vor fi susținute nici chiar de către toți deputații din coaliția de guvernare, dacă nu vor ajunge la vreun acord de tipul „Eu – ție, tu – mie”.

Cuvinte-cheie: proiectul Codului educației, sistematizare, codificare, act legislativ.

Introducere. Ca urmare a faptului că legiuitorul, în decursul cîtorva legislaturi, nu este apt, în cele din urmă, să adopte un act legislativ cum este Codul educației, sîntem puși în situația să formulăm unele propuneri și recomandări deja la versiunea a treia a proiectului Codului educației al Republicii Moldova. Reiterăm că propunerile formulate la varianta precedentă a proiectului Codului educației, observînd lipsa de corelare a prevederilor inserate în proiect cu cele statuate în Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, se regăsea și această propunere, ca variantă de consens între Ministerul Educației și Academia de Științe a Moldovei, care sugera comasarea acestor două *proiecte* (proiectul Codului educației și Codul cu privire la știință și inovare) și, unificîndu-le, să adoptăm un singur act legislativ – *Codul educației și științei al Republicii Moldova*.

Metode și materiale aplicate.

În temeiul prevederilor expres statuate de către legiuitor în art. 52 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova și, respectiv, în art. 6 din Legea cu privire la petiționare [1], am expediat autorităților publice și subiecților indicați în art. 73 din

Constituție un șir de propuneri privind amendarea legislației, cu referire în special la proiectul Codului educației (ultima variantă).

Reiterăm că am mai participat și la discutarea proiectului Codului învățămîntului. În cadrul discuțiilor am formulat propuneri pentru îmbunătățirea atît a formei, cît și a conținutului acestuia. Codul învățămîntului nr. 293-XVI a fost adoptat la 19 decembrie 2008, însă a fost remis spre reexaminare Parlamentului de către Președintele Republicii Moldova. Astfel, la 3 decembrie 2009, *proiectul nr. 563* (Codul învățămîntului nr. 293-XVI din 19.12.2008) a fost supus reexaminării. De această dată, proiectul nu a fost susținut de către legiuitor din cauza numeroaselor carențe, urmînd ca în cel mai scurt timp în Parlament să fie propus un nou proiect al Codului educației. De atunci au trecut mai bine de 4 ani, dar așa și nu avem un nou proiect propus Parlamentului pentru dezbatere și adoptare.

Și de această dată am încercat să contribuim cu unele sugestii în vederea ameliorării deja a proiectului Codului educației. Astfel, am propus ca Codul educației să fie un act sistematizat, complex și să înglobeze prevederile tuturor actelor

legislative ce reglementează domeniul educației.

Rezultate obținute și discuții.

Actualmente, luînd cunoștință de a 3-a variantă a proiectului Codului educației, observăm că acesta conține norme de substanță, care apriori putem spune că nu vor fi susținute de toți membrii Parlamentului (deputații), dacă nu vor ajunge la vreun acord de tipul „Eu – ție, tu – mie”.

Astfel, se poate întîmpla să rămînem la etapa de proiect al Codului educației, iar actul legislativ să nu fie adoptat nici de data aceasta! În pofida tuturor impedimentelor, vom fi consecvenți și insistenți, considerînd oportună și necesară participarea noastră activă la definitivarea proiectului Codului educației, venind cu un șir de propuneri concrete.

Constatăm faptul că în modul în care este expus prezentul proiect de act legislativ, el poate fi conceput ca un simplu proiect de lege sau, în cel mai bun caz, ca un proiect al unei legi-cadru, și nicidecum ca un proiect al unui cod, deoarece codul reflectă sistemul ramurii de drept respective [2]. Astfel, în cazul nostru, Codul este actul legislativ care trebuie să cuprindă într-un sistem unitar cele

mai importante norme din ramura dată a dreptului, adică în acest cod trebuie să-și găsească reflectare toate sau aproape toate normele de *drept ale educației și științei*.

Sistematizarea actelor normative este un factor de condiționare a eficacității dreptului și, nu în ultimul rând, ea înlesnește popularizarea legislației, accesibilitatea actelor normative pentru toți cetățenii. Deci, conceptul de sistematizare a legislației răspunde unor necesități de a pune în ordine multitudinea de acte normative, de a realiza o extindere, reducere sau concretizare a reglementărilor dintr-un domeniu dat [3, p. 363-365].

Sistematizarea actelor legislative mai înseamnă organizarea lor după anumite criterii, pentru facilitarea utilizării normelor juridice și aplicarea lor uniformă. Codificarea este o formă superioară de sistematizare, care reprezintă o organizare complexă, într-o concepție unitară, a normelor juridice aparținând unei ramuri distincte a dreptului, realizându-se prin cuprinderea lor într-un cod [4].

Așadar, în opinia noastră, Codul educației ar trebui să înglobeze toate reglementările din domeniul educației, inclusiv din domeniul științei, dacă în cele din urmă s-a ajuns la un consens. Astfel, reglementările din: Legea învățământului nr. 547-XIII din 21.07.1995, Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259-XV din 15.07.2004, Legea nr. 1257-XIII din 16.07.1997 cu privire la evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ din Republica Moldova, Legea nr. 423-XIV din 04.06.1999 privind aprobarea Regulamentului de evaluare și acreditare a instituțiilor de învățământ, Legea nr. 142-XVI din 07.07.2005 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I, Legea nr. 1070-XIV din 22.06.2000 privind

aprobarea Nomenclatorului specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate, precum și reglementările cu referire la ciclul II (masterat) prevăzute în Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1455 din 24 decembrie 2007 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea studiilor superioare de masterat, ciclul II, care nu sînt abrogate și nici nu au ajuns în desuetudine, trebuie să-și găsească reflectare în proiectul actului codificat – *Codul educației al Republicii Moldova sau Codul educației și științei al Republicii Moldova*.

Proiectul Codului necesită o corectare și o redactare minuțioasă. De exemplu, după numărul capitolului nu se pune punct. De asemenea, urmează a aplica în tot textul proiectului o singură versiune a scrierii lui „i” din „i”, precum este acceptat oficial în RM, și nu „â” din „a”.

Pe de o parte, în textul proiectului Codului sînt utilizate atît noțiunile de deținători de *grade științifice, titluri științifice și științifico-didactice*, precum și deținători de „titluri științifice”. Prin ultima noțiune se au în vedere aceleași grade științifice de doctor și doctor habilitat. Astfel, observăm că autorii *proiectului* nu au o viziune clară asupra acestor noțiuni. Deci, Codul trebuie să limpezească noțiunile utilizate: **doctor sau doctor habilitat sînt grade științifice sau titluri științifice?** Cu atît mai mult cu cît în Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova legiuitorul expres a statuat că în Republica Moldova se conferă două grade științifice: de doctor și de doctor habilitat.

Pe de altă parte, în dispozițiile finale și tranzitorii ale proiectului Codului educației [5], la art. 152 alin. (2), e stipulat că **”gradele științifice de doctor acordate pînă la intrarea în vigoare a prezentului Cod conferă aceleași drepturi ca și titlul de doctor”**. Deci, problema titlurilor și a gradelor științifice ră-

mîne a fi una actuală. Astfel, conchidem că urmează să clarificăm noțiunile utilizate și să uniformizăm termenii respectivi în întreg conținutul proiectului Codului.

De asemenea, propunem **în tot textul proiectului Codului educației, la articolele enumerate mai jos** (vezi pct. 3), substituirea sintagmei „organul central de specialitate în domeniul educației și cercetării din învățământul superior” prin „organul central de specialitate din domeniu”.

Totodată, ținem să menționăm că unele propuneri ale subsemnatului și-au găsit reflectare în varianta finală a proiectului Codului educației, însă actualmente, în versiunea a 3-a a proiectului, de asemenea, observînd unele curențe, propunem amendarea unor clauze ale proiectului Codului educației.

Regretăm faptul că avem strategii guvernamentale în domeniul învățământului, însă nu avem o concepție clară aprobată printr-o lege ordinară de Parlament în domeniul educației.

Reieșind din cele relevate supra, propunem unele amendamente la proiectul Codului educației.

1. Clauza de adoptare a actului legislativ urmează a fi plasată imediat după titlul actului oficial, și nu în fața acestuia. Deci, după titlul actului legislativ „Codul educației al Republicii Moldova” se include clauza de adoptare a actului: „Parlamentul adoptă prezentul Cod”, care este una obligatorie.

2. La art. 2 propunem o nouă redacție a alin. (1): „Raporturile juridice din domeniul educației sînt reglementate de către Constituția Republicii Moldova, prezentul Cod și alte acte normative”.

Propunem următoarea redacție a alin. (2): „În cazul în care tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte stabilesc alte dispoziții în domeniul educației și științei decît cele prevăzute în prezentul Cod, se aplică dispozițiile tratatelor internaționale”.

Dacă se insistă asupra enumerării unor tratate internaționale, pentru consemnarea judicioasă a lor, menționăm că, deși în ordinea juridică internațională tratatele cu denumirea lor generică au aceeași forță juridică, totuși Carta Națiunilor Unite este actul primar printre cele enumerate în proiect, art. 103 stabilind preeminența dispozițiilor Cartei [6, p. 229] asupra tratatelor încheiate de statele-membre, deci Carta trebuie plasată în față.

3. Textul proiectului Codului educației abundă în expresii gen „organul central de specialitate în domeniul educației și cercetării din învățământul superior”. ***Această expresie este utilizată de peste 120 de ori.*** Este clar că se dorește accentuarea lărgirii competenței Ministerului, acesta rămânând în continuare a fi responsabil de domeniul educației, câștigând „duelul” cu AȘM, preia domeniul cercetării științifice în învățământul superior (doctoratul) și reglementarea științei.

Așadar, la art. 3 în această situație considerăm benefică includerea unei noi noțiuni: după sintagma „normă didactică” se introduce „organul central de specialitate/organul central de specialitate din domeniu”, care va avea următorul conținut: „organul central de specialitate/organul central de specialitate din domeniu – organul central de specialitate în domeniul educației și cercetării din învățământul superior;”.

4. La art. 6 lit. l) laicismul învățământului.

Laicitatea învățământului este o prevedere constituțională și nu poți obliga pe nimeni să accepte religia în calitate de disciplină obligatorie, iar aceasta nu înseamnă că se exclude posibilitatea de a studia ***Religia sau Istoria religiilor în calitate de disciplină opțională.***

5. Art. 11 alin. (6) lit. e) se completează cu cuvântul „(granturi)”.

La alin. (8) propunem substi-

tuirea expresiei „Statul garantează facilități de impozitare” prin „***Statul garantează unele facilități la impozitarea***”.

6. La art. 12 alin. (4) sintagma „Cetățenii altor state” urmează a fi substituită prin sintagma „***Cetățenii străini***”.

7. Propunem expunerea articolului 13 în următoarea redacție:

„ Articolul 13. Învățământul obligatoriu

(1) Învățământul obligatoriu în Republica Moldova începe cu grupa pregătitoare din treapta preșcolară și se finalizează cu învățământul gimnazial.

(2) Obligativitatea persoanelor de a frecventa învățământul general încetează la vârsta de 16 ani.

(3) Responsabilitatea de a asigura frecventarea de către copii a programelor de învățământ obligatoriu se pune în sarcina părinților sau a persoanelor care, prin lege, exercită funcțiile acestora și ale autorităților administrației publice locale de nivelurile întâi și al doilea.

(4) Organele centrale de specialitate responsabile aprobă și monitorizează respectarea regulamentelor ce au drept scop frecventarea programelor educaționale de către persoanele de vîrsta învățământului obligatoriu”.

Persoana fizică dobîndește capacitate de muncă la împlinirea vârstei de 16 ani. De la 16 ani, persoana are tot dreptul să se încadreze în câmpul muncii. Deci, majorînd vîrsta de școlarizare obligatorie cu 2 ani, noi nu motivăm persoana să învețe, dar îi garantăm trîndăvia (cu referire la cei ce nu doresc și nici nu pot să acceadă la o treaptă ierarhică superioară de studii) în decurs de 2 ani, din contul banului public și „pe spatele” părinților. În cazul în care copilul nu dorește să-și continue studiile (contrar propriei sale dorințe și a părinților săi după absolvirea gimnaziului), nicio lege nu are dreptul să-l impună să frecventeze instituția de învățământ.

Nici BAC-ul nu trebuie divini-

zat. La ce bun să obligăm copiii să facă liceul? Accesul la studiile liceale trebuie să fie pe bază de merit și doar atunci acestea (studiile liceale) vor începe să aibă valoare. În instituțiile vocațional-tehnice secundare persoana, de asemenea, nu trebuie să meargă din obligație, deoarece eficiența lor se reduce la zero. După 16 ani împliniți și treapta a II-a (gimnaziu) finalizată, fiind contingentul cel mai slab pregătit la etapa gimnazială, tînărul se poate angaja în calitate de ucenic sau să-și ajute părinții în gospodărie, iar după un an-doi de o astfel de practică și experiență reală personală, el va alege mai reușit pe ce cale să pornească. Alegerea trebuie să-i aparțină individului, întrucît, odată ce el nu a învățat pe parcursul a 9 ani de zile, la ce bun să-l mai ții încă 2-3 ani? De ce totul se învîrte în jurul celor care nu învață? Statul are obligația de a instrui persoana prin învățământul general obligatoriu, și nu prin învățământul liceal, profesional sau superior. Deci, dreptul la învățătură nu trebuie transformat în obligație/îndatorire.

De asemenea, reiterăm că la articolul 6 lit. h) din proiectul Codului educației, printre principiile fundamentale ale educației, este expres statuat și principiul *centrarea pe cel ce învață*. Astfel, statul nu trebuie să-și asume mai multe obligații decît își poate permite să le onoreze cu succes. Trebuie să trezim în elev conștiința civică și responsabilitate pentru actul de studii începînd cu I nivel de instruire, astfel deschizîndu-i noi orizonturi încît, la finele etapei a II-a (gimnaziu), el să fie pregătit pentru a face de sine stătător alegerea corectă.

Totodată, anticipînd unele *alegații*, precum că acestora li s-ar garanta o specialitate etc., acestea nu sînt altceva decît vorbe goale, deoarece, în cazul în care, exceptînd principiul constituțional și universal al meritocrației (art. 26 din Declarația Universală a Drepturi-

lor Omului), persoana fără merite (posibilități, capacități și aptitudini etc.) în mod obligatoriu va fi înscrisă la liceu, pentru ca la finele studiilor acesteia să i se elibereze un certificat de studii liceale, fără BAC-ul susținut, fără a îmbrățișa vreo meserie, având numai o pregătire teoretică generală. Astfel, dacă persoana la vârsta de 18 ani împliniți nu-și retrace documentele, spunând „*Adio, școală*”, atunci merge spre finalizarea treptei a III-a (liceu), fără a obține dreptul de a se instrui la nivelurile superioare, ba mai mult – ***nu se alege cu nicio profesie***. Dacă elevul vrea să meargă la o școală vocațional-tehnică, de ce să nu facă acest lucru imediat după absolvirea gimnaziului?

Cît privește instruirea în instituțiile de învățămînt vocațional-tehnic secundar, acesta, fiind un drept constituțional (art. 35 alin. (1) și (7) din Constituție) garantat, inclusiv de CEDO, nu poate fi transformat în obligație-îndatorire, de aceea dreptul dat urmează să rămîină și pe viitor unul constituțional pentru persoana ce a absolvit gimnaziul, iar impunerea tuturor, fără vreo selectare efectivă, să studieze la liceu ne-a dus la dezastru! Obligarea instruirii vocațional-tehnice, de asemenea, poate fi una dezastruoasă: dacă elevul nu va învăța din plăcere, ci din obligație, efectul va fi invers celui scontat. Pentru a soluționa aceste probleme, vom propune completarea art. 68 cu un nou alineat, (7), cu următorul conținut: „Formarea profesională inițială a absolventului de nivelul II (gimnaziu) în instituțiile vocațional-tehnice secundare este una gratuită și prioritară. Absolvenții de nivelul II (gimnaziu) se înscriu la studii fără susținerea unor examene sau teste de admitere la studii”.

Totodată, menționăm că, în temeiul art. 35 alin. (1), (7) din Constituție, ***învățămîntul general obligatoriu nu include învățămîntul liceal și pe cel profesional (învățămîntul secundar vocațional-tehnic)***. Astfel, alin.

(1) art. 13 în redacția expusă de Minister este unul neconstituțional. O normă constituțională poate fi dezvoltată într-un act legislativ, însă în strictă conformitate cu prevederile normei constituționale. Odată ce legiuitorul constituant a statuat expres distincția dintre învățămîntul general obligatoriu, învățămîntul liceal, profesional (vocațional-tehnic) și învățămîntul superior, astfel de propuneri în proiectul actului legislativ sînt neavenite, deoarece sînt contrare spiritului și literei normei constituționale. În plus, legiuitorul constituant a stipulat expres la art. 35 alin. (7) din Constituție că învățămîntul liceal, profesional și cel superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit, iar în proiect se insistă eronat asupra promovării unei idei neconstituționale, precum ar fi „*învățămîntul obligatoriu (...) se finalizează cu învățămîntul liceal sau învățămîntul secundar vocațional-tehnic*”. Deci, în cazul în care norma constituțională fixează expres că atît învățămîntul liceal, cît și cel vocațional-tehnic este egal accesibil tuturor, pe bază de merit, statul nu poate obliga persoana după absolvirea gimnaziului să meargă 2 ani de zile obligatoriu la liceu sau la o instituție vocațional-tehnică. Actul legislativ trebuie să corespundă dispozițiilor constituționale și să fie în concordanță cu cadrul juridic existent, cu sistemul de codificare și unificare a legislației.

Așadar, prin redacția efectuată de Minister este violat dreptul la învățătură. Un drept fundamental nu poate fi transformat într-o obligație, precum eronat insistă Ministerul în proiectul propus spre dezbateri publice.

Statul nu trebuie să impună persoana, dacă ea poate decide împreună cu părinții ce drum să parcurgă în viață. Prea multe reglementări restricționare strică. Să motivăm elevul ca acesta să ia de sine stătător o decizie responsabilă, pentru a-și făuri viitorul.

În temeiul art. 35 din Constituție,

art. 26 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, statul asigură și garantează pentru fiecare persoană învățămîntul general obligatoriu pentru următoarele niveluri de instruire: educația antepreșcolară, învățămîntul preșcolar, primar și gimnazial. Învățămîntul liceal este unul opțional și trebuie să fie accesibil tuturor pe baza deplinei egalități, în funcție de merit. ***Învățămîntul general este constituit din învățămîntul general obligatoriu (educație antepreșcolară, învățămînt preșcolar, primar, gimnazial) și învățămîntul general opțional (învățămînt liceal)***.

8. La art. 14 alin. (1) sintagma „Educația, prin sistemul național de învățămînt,” se substituie prin sintagma „Educația, în sistemul național de învățămînt,”.

9. La art. 18 lit. i) nivelul VIII – învățămînt superior, ciclul III: învățămînt superior de doctorat, considerăm că este necesară o corelare a prevederilor proiectului Codului educației cu prevederile normelor Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova. De asemenea, trebuie să vedem cum să procedăm cu postdoctoratul: *Constituie acesta nivelul IX sau este unul extracurricular?*

10. Articolul 22. Procesul de învățămînt

Propunem completarea alin. (1) cu următoarea propoziție: „Cca 70% din conținutul programelor și planurilor de studii pentru aceeași specialitate trebuie să fie identice pentru toate instituțiile de învățămînt.”

Actul eliberat de instituția de învățămînt publică sau privată are aceeași valoare, deci aceeași forță juridică, atunci este cert faptul că majoritatea disciplinelor trebuie să corespundă etapei sau specialității date, iar autonomia universitară nicidecum nu înseamnă samavolnicie.

11. Art. 24 alin. (5) lit. b) se va expune în următoarea redacție: ***„certificat de absolvire a învățămîntului liceal sau atestat de absolvire a învățămîntului liceal,***

dupa caz, pentru învățământul liceal;”.

Lit. c) se va expune în următoarea redacție: „*certificat de calificare pentru învățământul vocațional-tehnic secundar;*” (vezi: art. 70 alin. (7) din proiect).

Pentru lit. d) propunem următoarea variantă: „*diplomă de studii vocațional-tehnice pentru învățământul vocațional-tehnic postsecundar și, respectiv, pentru învățământul vocațional-tehnic postsecundar nonterțiar;*” (vezi: art. 18 lit. f), art. 24 alin. (1), (5), art. 67 alin. (1) lit. a), art. 69 alin. (1) lit. c), art. 71 alin. (1), (2) și art. 80 alin. (1)).

La lit e) liniuța a treia se expune în următoarea variantă: „*de doctor pentru ciclul III al învățământului superior;*” (vezi: art. 95 alin. (12), (13) și 96 alin. (1) lit. b)).

12. **Sintagma „organele reprezentative ale UTA Găgăuzia”**, utilizată la art. 26 alin. (6) și (7) din proiect este una eronată, deoarece, în temeiul Legii nr. 344-XIII/1994, autoritatea reprezentativă a Găgăuziei este Adunarea Populară și nu există consilii raionale pentru *alias* „raioane”. Deci, unica autoritate reprezentativă din UTA Găgăuzia, asimilată autorităților reprezentative de nivelul II, este Adunarea Populară a UTA Găgăuzia [7]. Actualmente, legal UTA Găgăuzia nu mai are acele trei raioane (Comrat, Ceadâr-Lunga și Vulcănești cu structuri reprezentative și executive în deplina sens), cu toate reminiscențele acestora, existând numai o singură structură în teritoriu responsabilă de domeniul educației, organ de specialitate local – Direcția principală învățământ a UTA Găgăuzia, subordonată Comitetului executiv – organ executiv permanent al Găgăuziei, format de Adunarea Populară. Prin urmare, nu este vorba de un organ reprezentativ în cazul și în speța dată, ci de unul executiv. Cu alte cuvinte, **cînd vorbim despre autorități publice de nivelul II cu referire la UTA Găgăuzia,**

trebuie să utilizăm forma singulară: autoritate reprezentativă a UTA Găgăuzia – Adunarea Populară, iar vorbind despre autoritate/organ executiv, avem în vedere Comitetul executiv, inclusiv Bașcanul.

Astfel, pentru corectitudine, la art. 26 alin. (6) din proiect, sintagma „organelor reprezentative ale UTA Găgăuzia” se substituie prin „*organului executiv permanent (Comitetul executiv) al UTA Găgăuzia*”. La art. 26 alin. (7), sintagma „organele reprezentative ale UTA Găgăuzia” se substituie prin „*organului executiv permanent (Comitetul executiv) al UTA Găgăuzia*”.

Așadar, în baza celor menționate, conchidem că acest proiect al Codului educației, în urma modificărilor, completărilor și precizărilor, inclusiv prin propunerile subsemnatului, poate și trebuie să fie adoptat.

Concluzii. *Învățământul general obligatoriu nu include învățământul liceal și pe cel profesional.* Astfel, alin. (1) art. 13 în redacția expusă de Minister este unul neconstituțional. O normă constituțională poate fi dezvoltată într-un act legislativ, însă în strictă conformitate cu prevederile normei constituționale. Odată ce legiuitorul constituant a statuat expres distincția dintre învățământul general obligatoriu, învățământul liceal, profesional (vocațional-tehnic) și învățământul superior, astfel de propuneri în proiectul actului legislativ sînt neavenite, deoarece contravin spiritului și literei normei constituționale. În plus, legiuitorul constituant a stipulat expres la art. 35 alin. (7) din Constituție că învățământul liceal, profesional și cel superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit, iar în proiect se insistă eronat asupra promovării unei idei neconstituționale, precum ar fi „*învățământul obligatoriu (...) se finalizează cu învățământul liceal sau învățământul secundar vocațional-tehnic*”. Actul legislativ trebuie să

corespundă dispozițiilor constituționale și să fie în concordanță cu cadrul juridic existent, cu sistemul de codificare și unificare a legislației.

Așadar, prin redacția efectuată de către Minister este violat dreptul la învățatură.

Un drept fundamental nu poate fi transformat într-o obligație/îndatorire, precum eronat insistă Ministerul în proiectul propus spre dezbatere publică.

Referințe bibliografice

1. *Legea nr. 190-XIII din 19.07.1994 cu privire la petiționare.* Republicată în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 6-8 din 24 ianuarie 2003, art. 23.
2. Art. 53 alin. (1), (2) din *Legea nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 36-38 din 14 martie 2002, art. 210.
3. Dumitru Baltag. *Teoria generală a dreptului.* Chișinău: ULIM, 2010, p. 363-365.
4. Art. 52 din *Legea nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 36-38 din 14 martie 2002, art. 210.
5. http://particip.gov.md/public/documente/137/ro_1319_3.-Proiectul-Codului-educatiei.pdf (vizitat la 12.02.2014).
6. Mihai Corj. *Diplomația lui Otto von Bismarck în unificarea Germaniei & Dreptul tratatelor.* Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2005, p. 229.
7. *Legea nr. 344-XIII din 23.12.1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri).* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 3-4 din 14.01.1995, art. 51.